Projekt riadenia a rozvoja Slovenského technického múzea (STM)

doc. Ing. Ladislav Mixtaj, PhD.

Košice

Úvod- východiská

- STM je vrcholnou zbierkotvornou, vedecko-výskumnou a kultúrno-vzdelávacou inštitúciou;
- plní úlohy ústredného informačného, metodického, koordinačného vzdelávacieho centra pre múzejnú činnosť v oblasti svojej špecializácie;
- zameriava sa na starostlivosť o technické artefakty a pamiatky, ktoré mapujú históriu vývoja vedy, výroby a techniky na území dnešnej SR a tvoria predmety kultúrneho dedičstva;
- základnými dokumentmi sú Zriaďovacia listina z roku 2010, a Zákon č. 206/2009 o múzeách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty v znení neskorších predpisov;
- poslaním STM je získavať, zhromažďovať, spracovávať, vyhodnocovať, spravovať, skúmať, ochraňovať a sprístupňovať hmotné dokumenty so vzťahom ku komplexnej dokumentácii o vývoji techniky a exaktných vied v SR;

Špecializované múzeá a vysunuté pracoviská STM

STM sídli na Hlavnej ulici č. 88 v Košiciach a tvorí ho 7 špecializovaných múzeí a vysunutých pracovísk:

- Múzeá so sídlom v Bratislave, Košiciach a Spišskej Belej (doprava, letectvo, foto-optika);
- NKP Solivar v Prešove – expozícia ťažby soli;
- Kaštieľ v Budimíre – expozícia hodín;
- Múzeum kinematografie rodiny Schusterovej v Medzeve;
- Expozícia História baníctva na Spiši v Spišskej Novej Vsi.

Súčasťou STM je aj 38 depozitárov, z ktorých 80 % nespĺňa potrebné parametre. Celkovo spravuje 33 objektov.

Stručná analýza činnosti a stav STM r. 2019

- Zbierkový fond tvorí **18 624 evidenčných jednotiek** a celkovo **36 034 zbierkových predmetov**, z toho:
  - v **databáze ESEZ 4G** je **17 013 prvostupňových záznamov**;
  - **18 245 katalogizačných záznamov**, z toho **12 548 záznamov s digitálnym obrazovým dokumentom**.

- V rámci **výstavnej činnosti** STM bolo sprístupnených **42 výstav,** z toho:
  - 39 vo vlastných priestoroch;
  - 6 výstav realizovalo v spolupráci, 21 prevzatých a 5 dovezených výstav;
  - v cudzích výstavných priestoroch sa STM prezentovalo 3 výstavami, z toho 1 bola vyvezená do zahraničia.

- V roku 2019 navštívilo STM **115 533 osôb**

- V celkovom hospodárskom výsledku vykázalo STM **zisk vo výške 184 €**, pri **výnosoch celkom 2 275 864 €** a čerpaných **nákladoch v objeme 2 275 680 €**

SWOT tabuľka

Interné prostredie
Silné stránky
Evidenčný systém ESEZ 4G
Silná pozícia STM na Slovensku
Zriadenie centrálneho depozitára
Stabilizovaný odborný personál
Unikátny zbierkový fond
Slabé stránky
Nedostatočné priestory na uchovanie a depozit
Neplatiaci návštevníci (43% za rok)
Nízkonákladový marketing
Stagnujúce projekty reštaurovania
Poddimenzované financovanie

Externé prostredie
Príležitosti
Dlhodobý prenájom hangáru na letisku Košice
Schválená výskumná úloha na obdobie 20/22
Spolupráca s organizáciami cestovného ruchu v regióne
Rastúci záujem o spoluprácu zo strany vzdelávacích inštitúcií
Medzinárodná spolupráca s krajinami V4 a Rakúskom
Ohrozenia
Pandémia Covid 19
Nedostatočný záujem zo strany štátu o NKP v havarijnom stave
Očakávané výpadky ŠR a z toho plynúce dôsledky
Chýbajúce prostriedky z fondov EÚ a spolufinancovania
Fyzické a morálne opotrebenie rozsiahle majetku v správe STM

Zhodnotenie SWOT a dostupných dát

- Vnútorné prostredie STM je dostatočne silné, avšak v externom prostredí pôsobí množstvo ohrození;
- zdroje nachádzajúce sa vo vnútornom prostredí umožňujú prečkať turbulencie, ba viac, dosiahnuť aj určité napredovanie;
- odporúčam prijať stratégiu vyčkávania, kým sa podmienky vo vonkajšom prostredí zmenia;
- tabuľka SWOT je len pomocný analytický nástroj a jeho objektivita vo veľkej miere závisí od znalosti najmä vnútorného prostredia a správnej identifikácie zdrojov ;

Ako výsledok zhodnotenia situácie a mne dostupných dát som navrhol strategické, taktické a operatívne kroky, uvedené v ďalšej časti prezentácie.

Piliere dlhodobého rozvoja STM

- Informatizácia;
- výstavná činnosť;
- múzeum ako turistická atrakcia;
- vedecká činnosť;
- múzejná pedagogika- transfer vedomostí.

Piliere taktických plánov STM

1. Pokračovať v nadobúdaní predmetov kultúrnej hodnoty korešpondujúcej so špecializáciou STM za dodržania stanovených rozpočtových pravidiel a finančných možností múzea;
2. podpora vedecko-výskumnej a zhodnocovanej činnosti;
3. kontinuálne vyvíjanie razantných aktivít a hľadanie možností pre zlepšenie depozitných a skladových podmienok;
4. pokračovať vo výstavnej a expozičnej činnosti na všetkých pracoviskách s dôrazom na on-line a virtuálne prehliadky vzhľadom na situáciu spôsobenú pandémiou COVID-19 (dočasná zmena!) ;
5. posilnenie spolupráce so zahraničnými inštitúciami podobnej špecializácie, vrátane výmenných pobytov a školení zamestnancov

Návrh operatívnych činností

Krok č. 1.

Zachovanie a rozvoj „schoolfriend“ prístupu, posun smerom k prezentácii a práci so študentmi rôznych stupňov škôl so zreteľom na existujúce obmedzenia súvisiacich s pandémiou Covid 19.

- **Návrh:** rozšíriť ponuku virtuálnych prehliadok čo najviac expozícií na všetkých pracoviskách STM, využiť on-line priestor pre organizovanie video prednášok, video prehliadok a video seminárov, pričom sa zachová zážitok, vzdelávací efekt a zábava pre virtuálnych účastníkov.
- **Očakávaný benefit:** udržanie záujmu zo strany širokej verejnosti, udržanie pracovných miest vzhľadom k očakávanému prudkému poklesu návštevníkov a najmä príjmov z dôvodu vývoja pandémie za rok 2020.

Krok č. 2.

Vytvorenie novej marketingovej stratégie zameranej na marketingovú komunikáciu STM s prevládajúcim dôrazom na virtuálny priestor internetu.

- **Návrh:** Zavedenie moderných marketingových online nástrojov v komunikácii STM vo vzťahu k médiám, domácim a zahraničným partnerom, štátnych inštitúcií, súkromných podnikom a osobám, pri budovaní vzťahov s účastníkmi marketingového mikroprostredia.
- **Očakávaný benefit**: zníženie nákladov v porovnaní s tradičnými nástrojmi pri zvýšení efektivity a dosahu marketingového pôsobenia.

Krok č. 3.

Posilnenie zahraničných kontaktov STM.

- **Návrh:** zintenzívnenie zahraničných stykov a kontaktov s odbornými inštitúciami s rovnakým alebo podobným poslaním ako STM, kontakty posilniť smerom k významným inštitúciám s rovnakou špecializáciou, najmä v regióne V4 a Rakúsko.
- **Očakávaný benefit:** spoločné prezentácie, odborné eventy a zapožičanie zbierkových fondov. Považujem to za dôležité vzhľadom na dlhú spoločnú históriu aj v oblasti technického vývoja. Pri tejto iniciatíve ponúkam svoje skúsenosti a kontakty získané počas riešení spoločných projektov a vedeckých konferencií s viacerými vzdelávacími inštitúciami v Maďarskej republike.

Krok č. 4.

Riešenie akútnej situácie v oblasti skladových a depozitných priestorov pre zbierkový fond

- **Návrh:** v spolupráci so zriaďovateľom žiadať o navýšenie rozpočtových prostriedkov resp. účelovej dotácie určenej výlučne na komplexnú rekonštrukciu a údržbu vybraných objektov v správe STM na uskladnenie zbierkových predmetov a zbierok, ktoré sú dlhodobo poddimenzované a v nevyhovujúcom stave.
- **Očakávaný benefit:** uchovanie a bezpečnosť zbierkových predmetov nevyčísliteľnej hodnoty pre budúce generácie.

Krok č. 5

Posilnenie vedecko-výskumnej činnosti odborných zamestnancov.

- **Návrh:** vytvoriť a prijať osobné plány zamestnancov s cieľom ich osobného, odborného a spoločenského rozvoja, pokračovať vo vedeckom bádaní vo svojej špecializácii využitím materiálno-technických a iných zariadení STM.
- **Očakávaný benefit:** monografie a publikačné výstupy v hodnotných odborných a vedeckých časopisoch aj v zahraničí, čím sa udrží odborný rešpekt a úroveň STM v kruhoch odbornej verejnosti.

Záver

STM vlastní jedinečný zbierkový fond dokumentujúci dejiny techniky a vedy SR. Spravuje množstvo nehnuteľného majetku slúžiaceho pre chod a plnenie úloh. Vlastní aj nehnuteľné kultúrne pamiatky, ako je Hámor v Medzeve, alebo Huta Karol vo Vlachove.

Za ostatné roky bol zaznamenaný pozitívny trend vývoja v počte návštevníkov, zvyšoval sa počet výstav, sprievodných podujatí a odborných stretnutí. Bohužiaľ, udalosti v priebehu roku 2020 ukončili tento vývoj a je ťažké v tejto chvíli odhadnúť ekonomické, spoločenské a iné dopady nielen na STM, ale na celú spoločnosť. Manažment STM čaká neľahká úloha pokračovať v úspechoch a prekonať dosiahnuté výsledky. O to viac bude potrebné sústrediť energiu na vlastnú podnikateľskú činnosť a hľadanie možných zdrojov financií pre udržanie, príp. aj rozvoj STM.

Zdroje

- Zriaďovateľská listina STM,
- Plán hlavných úloh na rok 2019,
- Správa o činnosti a hospodárení STM za rok 2019,
- Správa o činnosti a hospodárení STM za rok 2018,
- Plán výstav na rok 2019,
- Zákon č. 206/2009 o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty,
- Organizačný poriadok STM,
- Koncepcia vedecko-výskumnej činnosti Slovenského technického múzea.